

Beantwoording Wensen & bedenkingen uit Provinciale Staten

concept 14 april 2016

De Statenfracties Flevoland van de Partij voor de Dieren en de Partij voor de Vrijheid hebben gebruik gemaakt van de gelegenheid om wensen en bedenkingen kenbaar te maken bij het concept-Regioplan Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland en de ontwerp-Partiële Herziening van het Omgevingsplan Flevoland voor Wind, inclusief de concept-beantwoording van de ingediende zienswijzen en overlegreacties.

Hieronder treft u de reactie aan van Gedeputeerde Staten.

We tekenen hierbij aan dat het Regioplan niet alleen door de provincie Flevoland wordt vastgesteld, maar ook door de gemeenten Dronten, Lelystad en Zeewolde. Onderstaande beantwoording is ambtelijk afgestemd met de betrokken gemeenten, maar komt bestuurlijk geheel voor rekening van GS Flevoland. De partiële herziening wordt wel alleen door de provincie vastgesteld.

Partij voor de Dieren

Algemeen

“De PvdD FL vindt dat duurzame groene energie gestimuleerd moet worden – en dat geldt dus ook voor windenergie. Wel moet ervoor gezorgd worden dat de locatiekeuze dusdanig is dat dier en natuur er geen hinder van ondervinden.”

We streven in ons windenergiebeleid naar een goede balans tussen een hogere omgevingskwaliteit, maatschappelijk draagvlak en economisch perspectief. De gevolgen voor dier en natuur maken deel uit van de omgevingskwaliteit. We willen negatieve gevolgen in Natura 2000-gebieden vermijden en daarbuiten zoveel als reëel mogelijk is te beperken.

Hoge, langzaam draaiende windmolens

“Om vogels zoveel mogelijk te beschermen tegen windmolens, is onze fractie voorstander van hoge, langzaam draaiende windmolens. Deskundigen zijn van mening dat hoe hoger een windmolen is, hoe kleiner de kans is dat er een vogel geraakt wordt. De vlieghoogte van vogels is beperkt en bovendien hebben grotere molens een tragere wiekengang. Vogels zien de wieken dan beter aankomen, waardoor ze veel minder vaak geraakt worden dan door kleinere, sneller draaiende molens.”

Het Regioplan noemt een minimale ashoogte van 90 meter. Bij de situering van de plaatsingszones is gerekend met een ashoogte van 120 meter. Initiatiefnemers kunnen kiezen voor nog hogere molens, behalve waar technische infrastructuur of de veiligheid van het vliegverkeer tot beperkingen leidt. De provincie is terughoudend in het voorschrijven van technische specificaties, zodat initiatiefnemers ruimte houden om in te spelen op de snelle technologische ontwikkelingen en de landschappelijke context van hun nieuwe opstellingen.

Locatiekeuze Houtribdijk

“Ook maakt de Partij voor de Dieren zich zorgen over de locatiekeuze. Er is in het verleden al vaker over gesproken: omwille van ongunstige effecten voor de dieren, vogels in het bijzonder, blijkt dat uit de voorliggende MER, alternatief “opbrengst” er mogelijk windmolens langs de Houtribdijk geplaatst zouden kunnen worden. In de voorkeursvariant die nu voorligt blijft de Houtribdijk gevrijwaard van molens, maar in het Regioplan staat de mogelijkheid voor het gebruik van de Houtribdijk tussen 2020-2025 weer open. Wij vragen GS om maximale inzet om geen windmolens te plaatsen op de Houtribdijk.”

Met de vaststelling van het Regioplan en de Partiële Herziening Wind van het Omgevingsplan, verandert er niets aan de standpunten ten aanzien van de Houtribdijk. Niet op nationaal niveau, niet op provinciaal niveau en niet op gemeentelijk niveau. Hiervoor is gekozen om een stevig bestuurlijk draagvlak voor de beide documenten te realiseren, in alle geledingen. Dat is een voorwaarde voor een snelle uitvoering van het beleid.

Locaties programma Nieuwe Natuur

“De PvdD FL maakt zich zorgen over het ontwikkelen van windmolenparken in gebieden die onderdeel uit (zullen) maken van het plan Nieuwe Natuur.”

GS ziet de beide programma's (Nieuwe Natuur en Regioplan Windenergie) als nevenschikt en gaat ervan uit dat realisatie van beide mogelijk is zonder in te leveren op de ambities. De beide duurzaamheidsopgaven kunnen waar mogelijk gezamenlijk, of anders gescheiden worden uitgewerkt. Het programma Nieuwe Natuur loopt in de tijd voor op het Regioplan. Dat betekent dat nieuwe natuurprojecten vaak eerder in ontwikkeling en uitvoering zijn dan nieuwe windprojecten. In die gevallen moeten initiatiefnemers van windprojecten rekening houden met reeds gerealiseerde natuurbelangen.

Wijzigen voorkeursvariant

“En niet alleen op de Houtribdijk, maar ook op de IJsselmeerdijken heeft het plaatsen van windmolens een negatief effect op dier en natuur. Het wijzigen van de voorkeursalternatief Poldermodel naar de ‘natuurvariant’ heeft onze nadrukkelijke voorkeur. In die variant is de impact op dier en natuur het laagst.”

Sinds het formuleren van de drie varianten in de plan-MER, waaronder de natuurvariant, is veel gebeurd. Op basis van veel overleg en analyses is het model tot stand gekomen van vier projectgebieden, met ieder één project van opschalen en saneren. Op basis van de MER-resultaten, rekening houdend met de economische haalbaarheid (met name in relatie tot de sanering) en een veranderende context (met name in relatie tot de luchthaven en de SDE-regeling van het Rijk) is toen het ‘poldermodel’ samengesteld. Dat was nodig omdat de drie MER-varianten met deze ontwikkelingsstrategie en in deze context niet meer integraal uitvoerbaar bleken.

Risico's voor vogels en vleermuizen

“De MER commissie stelt in haar advies dat me de aanvulling er een duidelijk beeld is van de risico's voor vogels en vleermuizen bij uitvoering van het gekozen poldermodel. Het rapport laat zien dat bij een aantal plaatsingszones deze risico's hoog of zelfs zeer hoog zijn. Hierdoor is het onzeker of deze plaatsingszones mogelijk zijn zonder teveel natuurschade te veroorzaken. De PvdD FL meent dat het verstandig zou zijn om te onderzoeken of in die gebieden beter zonneparken kunnen worden

aangelegd. Tevens veronderstellen wij dat dit advies betekent dat in ieder geval bepaalde zones zullen moeten worden aangepast voordat het definitieve plan kan worden vastgesteld.”

Het vervangen van windmolens door zonnepanelen zou veel extra ruimte vragen, ruimte die bovendien niet meer gebruikt kan worden voor de voedselproductie. Om één windmolen van 3 MW te vervangen, is een zonnepark van 6 hectare nodig. We onderkennen de risico's waar het MER op wijst. Wij verwachten van initiatiefnemers hetzelfde. In het MER zijn echter ook maatregelen genoemd die de risico's naar een aanvaardbaar niveau kunnen terugbrengen, zoals het tijdelijk stilzetten van de molens of het gebruik maken van de speelruimte die in de reeds aangewezen plaatsingszones zit. Milieueffect-onderzoek op projectniveau moet de risico's kwantificeren, zodat duidelijk wordt welke maatregelen noodzakelijk zijn.

Obstakelverlichting

“De knipperende obstakelverlichting heeft nadelige effecten op trekvogels. De PvdD FL wenst dat GS onderzoek doet naar en minder gebruik maakt van verstorende verlichting.”

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden, in samenwerking met Nuon, het Rijk en de gemeente Zeewolde, ook omdat omwonenden hinder ondervinden van de obstakelverlichting. Hieruit bleek dat maatwerkoplossingen mogelijk zijn. We hebben het Rijk gevraagd de voorschriften voor windmolenverlichting hierop aan te passen. Het is niet duidelijk wanneer deze aanpassing kan worden doorgevoerd.

Cumulaties met andere effecten

In de volgende fase zullen op projectniveau beoordelingen gemaakt moeten worden op basis van de natuurbeschermingswet, waarbij ook cumulaties met andere effecten betrokken zullen moeten worden en waarvan nu al uit de MER blijkt dat mitigerende maatregelen nodig zullen zijn. Wij vragen ons af wat daarbij de effecten zullen zijn van de ontheffing die GS heeft gegeven voor massale afschot van ganzen. Immers, als de aantallen ganzen in de daarvoor aangewezen natura2000-gebieden zullen afnemen door massaal afschot, zullen de doelstellingen moeilijker worden gehaald en dat zou ertoe kunnen leiden dat minder turbines geplaatst kunnen worden, minder dubbeldraaien mogelijk is of meer stilzetten vereist zal worden.”

Los van de vraag welke ecologische effecten een afname van de ganzenpopulatie heeft, behoort in het algemeen de compensatie van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000 direct verbonden te zijn aan de oorzaak van de negatieve effecten. Er ligt hier geen verband tussen het ganzendossier en het winddossier.

Dubbele opstelling langs de IJsselmeerdijk

“Een belangrijk knelpunt blijkt de dubbele opstelling langs de IJsselmeerdijk. Wij vragen ons af wat de relatie zal zijn met het plan voor de buitendijkse haven bij Urk. De PvdD FL verzoekt het college van GS te verzekeren dat bij de plannen de cumulatie van de effecten zal worden onderzocht om te voorkomen dat natura2000 doelstellingen in gevaar komen.”

Bij het uitwerken van de plannen langs de IJsselmeerdijk is een Project-MER verplicht. Waarschijnlijk zal het Rijk hier het ‘bevoegd gezag’ voor zijn, als onderdeel van de Rijkscoördinatieregeling, maar zal

wel worden samengewerkt met de provincie. Het spreekt voor GS vanzelf dat de effecten op de natuur en op de vaarroutes deel zullen uitmaken van deze Project-MER.

Kiekendieffoerageergebied

“Op blz 15 van de aanvulling op de MER hiervan wordt als een mogelijke mitigerende maatregel, voor de beperking van de foerageermogelijkheden voor de kiekendieven in het gebied tussen de Oostvaardersplassen en de geplande rij turbines, genoemd een aangepaste inrichting en/of gebruik, naar analogie van eerdere maatregelen die in deze zone zijn genomen. Wij veronderstellen dat dit zou kunnen betekenen dat er een of meerdere landbouwpercelen moeten worden omgezet in kiekendieffoerageergebied. De PvdD FL verzoekt GS de benodigde percelen hiervoor te reserveren.”

De aanvulling op het MER noemt de aanvaringskans voor kiekendieven ‘klein’. Voor lepelaars zijn mogelijk wel mitigerende maatregelen nodig, hoewel de aanvulling van het MER stelt dat bij gericht veldonderzoek in 2015 geen lepelaars zijn waargenomen. Voor het geval op projectniveau blijkt dat mitigatie toch noodzakelijk is, noemt de aanvulling op het MER drie mogelijke mitigatiemaatregelen. Inrichting en gebruik van landbouwpercelen in foerageergebied is er daar een van. In deze omstandigheden is de noodzaak of wenselijkheid van deze specifieke maatregel te onzeker om er nu al percelen voor te reserveren.

Dubbeldraaien

“Volgens de aanvulling op de MER zal eventueel dubbeldraaien alleen plaats hebben in gebieden waar hooguit kleine effecten bestaan op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden en moet de periode van dubbeldraaien zoveel mogelijk beperkt worden. De PvdD verzoekt GS de benodigde inspanningen te verrichten om dubbeldraaien in deze gebieden zoveel mogelijk te beperken.”

Het is in algemene zin de ambitie van GS om het dubbeldraaien zoveel mogelijk te beperken. Een termijn van een half jaar komt voort uit het bestaande beleid. Een voldoende economisch perspectief is het enige motief dat een langere termijn van dubbeldraaien kan legitimeren. De bewijslast voor de economische noodzaak ligt bij de initiatiefnemer, de toetsing daarvan bij de overheid. Er zijn overigens ook andere manieren om de economische haalbaarheid te vergroten, bijvoorbeeld uitstel van de nieuwbouw en de bijbehorende sanering.

Beperkingen door Lelystad Airport

“Vanwege de beperkingen van de luchthaven kunnen in een heel groot gebied geen windmolens geplaatst worden en in andere gebieden zijn er beperkingen van de hoogtes. De PvdD FL vraagt zich af wat dit financieel voor consequenties heeft en hoe dit zich verhoudt tot het verlies van de inkomsten uit windmolens door deze beperkingen tot de opbrengsten van de luchthaven.”

De financiële consequenties hangen rechtstreeks samen met de feitelijke hoogtebeperkingen door de luchthaven. Zolang de minister van Infrastructuur en Milieu zich daar niet over heeft uitgesproken, valt daar niets zinnigs over te zeggen. GS blijft aandringen op snelle duidelijkheid. Zodra die er is, zal GS de gevolgen voor het Regioplan in beeld brengen en die informatie delen met de Statencommissie.

Partij voor de Vrijheid

1.

“Windenergie is voor energie-ondernemers een lucratieve bron van inkomsten. Dat lucratieve wordt onderhouden door rijkssubsidies.

Discussies om deze rijkssubsidies te financieren uit de rijksbegroting zijn vermeden door ze direct door kleinverbruikers te laten betalen via hun elektriciteitsrekening door het heffen van energiebelasting en de opslag duurzame energie.

Omdat gebleken is dat steeds meer Flevolandse burgers moeite hebben rond te komen stelt de fractie van de PVV voor om te stoppen met de honderden Euro's die nu jaarlijks betaald moet worden door de Flevolandse burgers aan energiebelasting en opslag duurzame energie.

De fractie van de PVV is van mening dat het bedrijven van inkomenspolitiek over de ruggen van de Flevolandse burger geen goede zaak is.

De honderden Euro's aan energiebelasting en opslag duurzame energie zouden een welkome aanvulling zijn op het huishoudbudget en leiden tot meer bestedingen en versterking van de regionale economie.”

De energiebelasting en de opslag duurzame energie zijn regelingen van het Rijk. De provincie heeft daar geen invloed op. Overigens staat de hoogte van de energiebelasting los van de energiebron. Slechts een fractie van de ‘honderden euro's’ is bestemd voor de Opslag Duurzame Energie, waarvan de opbrengst wordt gebruikt voor de SDE+-subsidie voor duurzame energie: circa 50 euro per jaar voor een gemiddeld huishouden.

2.

“Het actuele windenergiebeleid maakt gebruik van de Crisis- en Herstelwet en van de Rijkscoördinatieregeling.

Deze twee instrumenten en het Energieakkoord hebben gemeen dat ze democratisch gezien zeer discutabel zijn en in feite de burgers buitenspel zetten.

Is GS bereid om binnen haar mogelijkheden en bevoegdheden hier een tegenwicht aan te bieden en er voor te zorgen dat de belangen van de Flevolandse burger in het kader van milieu-effecten en vergunningprocedures zo goed mogelijk duurzaam geborgd worden, d.w.z. dat de ruimtelijke kwaliteiten, sociale harmonie, gezondheid etc. van de Flevolandse gemeenschap gehandhaafd blijft. Horizonvervuiling, dode vogels en vleermuizen, verrommelde landschappen, geluidshinder en door windenergie en ontworpen samenlevingen zijn volgens de fractie van de PVV géén bouwstenen van een duurzame samenleving.”

Voldoende maatschappelijk draagvlak voor de windenergie staat ook bij GS hoog in het vaandel. Dat is een belangrijke reden om financiële participatie mogelijk te maken, om planparticipatie bij de projectuitwerking te verlangen en om de voorwaarde van een gebiedsgebonden bijdrage te stellen. Het is bovendien een motief achter de ambitie om tot landschappelijke versterking te komen. Burgers worden dus bij de planontwikkeling betrokken.

De Rijkscoördinatieregeling en de Crisis- en herstelwet zetten de burger ook formeel niet buitenspel: een ieder kan een zienswijze indienen zodra het ontwerp-inpassingsplan, de ontwerp-vergunningen en de Project-MER ter inzage liggen. Indienders van zienswijzen die belanghebbend zijn, kunnen de besluiten vervolgens aanvechten bij de bestuursrechter.

3.

“Het regioplan windenergie omvat zowel nieuw te bouwen molens als te saneren bestaande molens, waarbij het opgesteld vermogen van de nieuwe windmolens toeneemt ten opzichte van het opgestelde vermogen van de te saneren windmolens.

Deze toename is volgens GS gewenst om zodoende tot een voldoende economisch perspectief te komen om de sanering van bestaande windmolens mogelijk te maken.

Ondanks het feit dat de fractie van de PVV van mening is dat met het huidige regioplan windenergie grote bedragen aan gemeenschapsgeld zonder nut en noodzaak verspild dreigen te worden, de vraag of GS van plan is om in het kader van de financiële beoordeling tijdens de vergunningprocedure op te nemen dat aan het eind van de exploitatieperiode van de nieuwe windmolens er voldoende financiële middelen aanwezig dienen te zijn om een complete sanering mogelijk te maken van deze nieuwe windmolens, inclusief de bijbehorende funderingen, installaties, infrastructuur en bodemsanering en er verder op toe te zien dat op de balans van de windverenigingen/exploitanten een hiermee verband houdende activapost wordt opgenomen.”

De toename van het opgestelde vermogen is niet primair gewenst om voldoende economisch perspectief voor de sanering te creëren, maar om bij te dragen aan onze toekomst als een energieneutrale provincie en om te komen tot een landschappelijke verbetering. Initiatiefnemers dienen rekening te houden met de afbraak van de windmolens aan het einde van de exploitatieperiode. Om die reden worden alleen tijdelijke omgevingsvergunningen verstrekt voor de duur van 25 jaar na aanvang van de exploitatie.

4.

“De schaalvergroting van windenergie en de daarmee gepaard gaande ruimtelijke vergroting heeft enerzijds tot gevolg dat iets minder verrommeling van het landschap plaatsvindt, echter als neveneffect dat de windparken de horizon gaan domineren (hoogte tot 220 m) en nog meer dan nu een regionaal karakter gaan krijgen (m.n. NH), waardoor nog meer burgers een gevoel van onbehagen gaan ervaren.

Bovendien geeft GS aan dat het “alternatief Landschap” is losgelaten in het poldermodel in de planMER.

Is GS in dit kader bereid om alternatieven te onderzoeken waardoor de potentiële hinder voor de burgers geminimaliseerd wordt. Dit betreft dan m.n. laag frequent geluid, slagschaduw en obstakelverlichting?

Verder is een groot punt van zorg de integriteit van de Flevolandse dijken. Kwelwater sijpelt nu al onder de dijken door en door bodemtrillingen van de kolossale windmolens kan dit alleen maar verergeren. Is GS van plan om in het kader hiervan een risico-analyse te laten uitvoeren?”

Hoewel het Regioplan geen maximale ashoogte stelt (behalve waar het vliegverkeer of de technische infrastructuur dat noodzakelijk maakt), is het niet de verwachting dat er windmolens van 220 meter hoog zullen verschijnen. Bij de keuze van de plaatsingszones is, in overleg met de initiatiefnemers, gerekend met een ashoogte van 120 meter.

Met het vaststellen van het Regioplan wordt ook het ‘poldermodel’ vastgesteld. Dit komt voort uit een afweging waarbij het Plan-MER, inclusief de genoemde aspecten van leefbaarheid, een grote rol heeft gespeeld. Bij de projectuitwerking gebeurt dit opnieuw, op gedetailleerder niveau, met behulp van het Project-MER. Wat betreft de obstakelverlichting zijn we in overleg met het ministerie van I&M om tot meer mogelijkheden voor maatwerk te komen.

Voor de plaatsing van windmolens nabij waterkeringen dient het waterschap geconsulteerd te worden. Dit kan plaatsing verbieden als de nieuwe windmolens het functioneren van de waterkering belemmeren.

5.

“GS pretendeert dat door het uitrollen van het regioplan windenergie een impuls gegeven wordt voor de regionale economie doordat:

=> de neveninkomsten van boeren en bewoners van het landelijk gebied behouden blijft,

=> nieuwe banen gecreëerd worden gekoppeld aan de bouw en onderhoud van windparken,

=> de Flevolandse burger financieel kan participeren in nieuwe windparken.

Is GS in het kader van deze pretentie ook bereid te laten onderzoeken wat de economisch negatieve spin-off is van de bouw van grootschalige windparken, t.w.:

=> de door elk Flevolands gezin en bedrijven te betalen honderden Euro's energiebelasting en opslag duurzame energie (ODE) om de subsidies te kunnen betalen (SDE+) waardoor energie-ondernemers een sluitende business-case kunnen maken.”

Zie het antwoord onder 1.

6.

Op momenten dat meer zonne- en windenergie door de windondernemers wordt geproduceerd dan afgenomen zal het surplus moeten worden opgeslagen.

De fractie van de PVV is van mening dat een onderdeel van de vergunningprocedure ook behoort te zijn dat door de energie-ondernemers wordt aangegeven hoe met dit surplus wordt omgegaan.

Kan GS zich hierin vinden?

Zie het antwoord onder 7.

7.

“In Nederland wordt de vermogensbalans op landelijk niveau gehandhaafd en dienen marktpartijen de kosten voor het opvangen van vermogensonbalans te dragen.

In de huidige elektriciteitsvoorziening is de vraag leidend. Het systeem van balanshandhaving zorgt ervoor dat de productie-eenheden zich aanpassen om aan de elektriciteitsvraag te voldoen. Op dit moment zorgen de thermische productie-eenheden voor de balanshandhaving.

Windvermogen valt in Nederland onder het systeem van programma-verantwoordelijkheid. Deze ligt bij de windondernemers Elke PV voorspelt zijn eigen productie uit wind en heeft de mogelijkheid om windvermogen te verhandelen op de markt.

Is GS het met de fractie van de PVV eens dat in de vergunningprocedure de energie-ondernemer ook behoort aan te geven op welke wijze deze Programma Verantwoordelijkheid gaat invullen?”

Antwoord bij 6 en 7: Een surplus kan zich in theorie voordoen als er in Nederland in 2023 daadwerkelijk 10,5 gigawatt aan windmolens is opgesteld (in zee en op land, conform het nationaal energieakkoord), het verbruik tijdens de daluren op het niveau van 6 tot 8 gigawatt blijft en er geen stroom wordt geëxporteerd. De programmaverantwoordelijkheid waar de PVV op wijst, houdt in dat exploitanten van windmolens alleen stroom mogen leveren als zij daar een afnemer voor hebben gecontracteerd. Als er op enig moment geen afnemer voor de stroom is, moet de windmolen stilstaan, op straffe van een boete. Dit is algemene regelgeving die niet in de vergunningprocedure bevestigd hoeft te worden.

8.

“Bij de berekening van de elektriciteitsopbrengst en de CO₂-reductie zou een integrale energie-analyse moeten worden uitgevoerd, d.w.z. niet alleen de energie-opbrengst bepalen maar ook de energie die het kost om de windturbines te produceren, te plaatsen, te onderhouden en te bedrijven en aan het eind van de levensduur ook een complete sanering mogelijk te maken van de oude windturbines en de nieuw te plaatsen windmolens (incl. funderingen, elektrische installaties, infrastructuur en evt. bodemsanering).

Tevens zou in de MER rekening moeten worden gehouden met de extra energie die het kost om reserve- en regelvermogen in de lucht te houden om snel in te kunnen spelen op variërende windsnelheden e.d. Hierbij tevens aan te geven op welke wijze gebruik gemaakt van conventionele energiecentrales.

Is GS het met deze stellingname eens?”

Berekeningen zoals bedoeld zijn eerder gemaakt en wijzen uit dat de energie die nodig is om een windmolen te bouwen en te plaatsen gemiddeld in zes maanden is terugverdiend. In de exploitatie is de energieopbrengst flink hoger dan het energieverbruik, ook als het energieverbruik ten behoeve van het functioneren van het net wordt meegerekend.